

–до 2030 року забезпечити доступність до належного, безпечного житла та основних послуг;

–до 2030 року забезпечити доступність до безпечних та стійких транспортних систем, покращивши безпеку дорожнього руху, зокрема, шляхом розширення громадського транспорту з особливою увагою до потреб маломобільних груп населення;

–до 2030 року посилити інклюзивну та стійку урбанізацію та спроможність до спільного, інтегрованого та стійкого планування та управління поселеннями у всіх країнах;

–до 2030 року забезпечити загальний доступ до безпечних та інклюзивних зелених громадських місць, зокрема для маломобільних груп населення.

Формування безбар'єрного середовища є базовою ідеєю універсального дизайну, що покликаний створити універсальне (тобто зручне, комфортне і безпечне) середовище для всіх без винятку осіб [2]. Загальним принципом універсального дизайну є перетворення усіх елементів середовища у доступні для переважної більшості людей, включаючи людей старшого віку, вагітних жінок, батьків з дітьми до 6 років, молодь, осіб із функціональними порушеннями працездатності та інвалідністю.

Україна також працює в цьому напрямку. Кабінетом міністрів України 14 квітня 2021 року було схвалено «Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року» [3]. Метою стратегії є створення безперешкодного середовища для всіх груп населення, забезпечення рівних можливостей кожній людині реалізовувати свої права, отримувати послуги на рівні з іншими шляхом інтегрування фізичної, інформаційної, цифрової, соціальної та громадянської, економічної та освітньої безбар'єрності до всіх сфер державної політики.

Що ж стосується безпосередньо освіти, наразі Міністерство освіти та науки працює над напрямом освітньої безбар'єрності. Визначено три основні цілі цього напрямку [4]:

– можливість дорослих, молоді та дітей використовувати всі види та форми освіти;

– задоволення особливих освітніх потреб всіх учасників освітнього процесу;

– створення інклюзивного освітнього середовища.

Кожна із цілей містить низку завдань, виконання яких врешті-решт покликане створити рівні можливості та вільний доступ до освіти для кожного, зокрема освіти протягом життя та здобуття іншої професії, підвищення кваліфікації та опанування додаткових компетентностей.

Список використаних джерел

1. Goal 11. Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable. Targets and indicators [Електронний ресурс] // United Nations. Режим доступу : <https://sdgs.un.org/goals/goal11> (дата звернення 8.02.2022)

2. Безбар'єрність [Електронний ресурс] // Відкритий міжнародний університет розвитку людини «УКРАЇНА». Режим доступу : <https://uu.edu.ua/bezbaryernist> (дата звернення 19.02.2022)

3. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 14.04.2021 № 366-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/366-2021-%D1%80> (дата звернення 11.02.2022)

4. МОН працює над напрямом освітньої безбар'єрності [Електронний ресурс] // Кабінет Міністерства освіти і науки України. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-pracyuye-nad-parquatom-osvitnoyi-bezbaryernosti> (дата звернення 13.02.2022)

Глібова В. Д., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група ЕК -211

Науковий керівник – **Колеватов О. О.**, к.і.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

НАТАЛІЯ ПОЛОНСЬКА-ВАСИЛЕНКО – МАТИ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Підручники історії досить швидко старіють. Проте за двотомником Наталії Полонської-Василенко «Історія України», написаним у 60-ті – 70-ті роки минулого століття, досі навчаються студенти вишів. В анотації до нього читаємо: «Даний посібник є

однією із найкращих на сьогоднішній день працею з погляду об'єктивності, конкретності і аргументованості викладу національної історії України» [1].

Наталія Дмитрівна Полонська-Василенко (до шлюбу – Меньшова) – українська науковиця, історикиня, археологиня, архівістка, одна з провідних представниць державницької школи в українській історіографії, авторка майже 200 наукових праць у царині історії Запоріжжя та Південної України, докторка історичних наук. Її археографічні студії стали одним із джерел розвитку української історичної науки. Член Київського товариства старожитностей і мистецтв, дійсна член Наукового товариства імені Т.Г. Шевченка, академік Української Вільної Академії наук та Міжнародної Академії наук у Парижі [2].

Народилася 13 лютого 1884 року в Харкові, у родині військового Дмитра Меньшова. Батько займав посаду старшого ад'ютанта окружного артилерійського управління міста Харкова, а також серйозно вивчав військову історію. Його захоплення по суті визначило подальший життєвий і професійний шлях доньки. Але спершу – гувернантки, домашнє материнє виховання у світлі абажурів, під звуки фортепіано. Родина мала скромний достаток, але намагалася вести шляхетне життя [1].

1889 року родина переїжджає до Києва, де Наталія успішно закінчує жіночу Фундуклеївську гімназію. Під час навчання в гімназії Наталія вперше закохалася в учителя історії та географії – Миколу Василенко. Однокласниці намалювали шарж: дівчина простягає викладачеві своє серце. Малюнок підписали: «Ось до чого приводить любов до історії».

Наталія сильно захоплювалася і жіночою історією. Зокрема, таємничими амазонками. На цій хвилі вона написала свою першу історичну роботу «Матріархат у стародавній Греції та його відображення в оповідах про амазонок». Зацікавлення феміністичною тематикою не полишало науковиці. Через п'ятдесят років вона напише одну з перших узагальнювальних праць про роль жінки в історії України – «Видатні жінки України» [3].

1907 р. Наталія вступає на історико-філологічне Київське відділення Вищих жіночих курсів. На той час обов'язковою умовою вступу для заміжніх жінок був дозвіл чоловіка. На Вищих жіночих курсах Наталія Полонська захопилася археологією. Це стало початком її наукової діяльності.

Після закінчення курсів Н. Полонська займається викладацькою діяльністю, читаючи лекції в кількох приватних гімназіях, а також бере участь у розкопках (Білгородка, Київська область) разом із українським археологом Вікентієм Хвойкою. 1916 року стає першою жінкою приват-доценткою з історії в Київському університеті. Цього ж року їде до Москви в наукових справах. У Москві починається революція і Н. Полонська змушена повернутися до Києва. Вона ще встигла зробити важливу справу – заснувати й відкрити Археологічний інститут у Києві в 1918 р., у короткий період УНР. Однак більшовики його закрили уже в 1920 р. Практично все майно закладу було конфісковане на користь молодого пролетарської держави. Інститут ще працював на громадських засадах і був остаточно закритий аж у 1927 році.

У наприкінці 30-х – на початку 40-х рр. XX ст. Н. Полонська-Василенко викладала на історичному факультеті Київського державного університету. Темою своєї докторської дисертації вона обрала заселення Південної України. У листопаді 1940 року Наталія Дмитрівна захистила дисертацію на тему «Заселення Південної України в середині XVII ст.». Праця мала на той час назву «Потьомкін і його адміністративна діяльність у Новоросії». Н. Полонська окреслює шлях, яким проходила трансформація Запорізької держави і козацтва в державу й суспільство модерного типу після зруйнування Січі. У своїй праці вона докладно обговорює колонізацію та аналізує пов'язану з нею адміністративно-політичну й соціально-економічну діяльність, що спричинилось до розвитку нової території та перетворило козацтво в інший тип суспільства.

Під час німецької окупації Києва Н. Полонська-Василенко разом із колегами виїхала спершу до Львова, потім до Чехословаччини. Добре знаючи, як працює репресивна машина, вона приймає рішення про остаточної еміграцію. З Європою пов'язані найбільші наукові здобутки Н. Полонської-Василенко – тут на початку 60-х років завершена її праця

«Історія України», яка охоплює період від найдавніших часів до 1921 р. «Це була... перша спроба в німецькій мові термінологічно дуже чітко відмежувати історію України від історії Росії чи Білорусі», – пише перекладач з Мюнхена, українець Роман Шупер. У Мюнхені Н. Полонська видає в 1969 році книгу «Видатні жінки України» – данина фемінізму і непересічним представницям жіноцтва від часів княжої доби [1].

Також не можна не відмітити працю «Дві концепції історії України і Росії». Це наукова концепція історії України і Росії, в якій дослідниця збирала і детально проаналізувала всі тогочасні теорії, схеми і концепції історії Росії і України і довела хибність панівних у західній історіографії понять про Росію і Україну. Приймаючи погляд М. Грушевського й опираючись на його «Звичайній схемі руської історії», Наталія Полонська розбиває панівні в чужій історіографії застарілі російські історичні схеми і концепції.

Окрема сторінка біографії – праці вченої, присвячені історії Православної церкви в Україні. Вони є дуже цінними для осягнення духовної складової нашої історії і прагнень українського народу мати свою автокефальну церкву. І в еміграції вчена продовжувала цікавитись цією сферою. В 1949 р. вийшов її курс «Історія української церкви», підготовлений на підставі лекцій, читаних у Богословській Православній Академії у Мюнхені для Церковно-археографічної комісії апостольської візитатури в Мюнхені, а у 1964 р. опублікована праця «Історичні підвалини УАПЦ». Вона також опублікувала низку статей з історії Української церкви, частина з яких були німецькою й англійською мовами [4].

Останні роки після смерті чоловіка вона доживала в притулку для літніх людей у Дармштадті. Навіть сюди до неї приходили за порадою колишні студенти, співробітники, колеги. Померла Наталія Полонська-Василенко 8 червня 1973 року. На той час другий том її «Історії України» ще навіть не вийшов. Ніхто тоді ще не знав, що менше, ніж через двадцять років праця жінки-емігрантки стане окрасою української історичної науки, надовго посівши одне з чільних місць – серед підручників історії як сучасних, так і майбутніх [1].

Як оцінює історик Василь Ульяновський, у наукових дослідженнях Полонської відбулася докорінна зміна – вона переорієнтувалася на історію України: «Наукова доля Полонської-Василенко зробила крутий поворот на велику дорогу української науки, на обрії якої світила слава» [3].

Особисто для мене, Наталія Полонська-Василенко – втілення душі українського фемінізму і величі історії нашого народу. Вона своїм прикладом довела, що українська жінка може не лише бути хатньою робітницею, а й бити визнаним всім світом науковцем. Ця непересічна історична постать є прикладом для багатьох сучасних жінок і дівчат, які бояться осуду через свої погляди, що відрізняються від визнаних соціумом. Також не можна не відзначити, що ця, на перший погляд, тендітна жінка повністю перевернула з ніг на голову всю історію України, як науку, змінивши всі її сторічні устої.

Список використаних джерел

1. «Наталія Полонська-Василенко – в ім'я науки, всупереч усьому». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://povaha.org.ua/amp/nataliya-polonska-vasylenko-v-imya-nauky-vsuperech-usomu/>
2. «Полонська-Василенко Наталія Дмитрівна». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/>
3. «Жінка, яка спростувала Новоросію». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/zhinka-iaka-sprostuvala-novorosiiu/>
4. «Видатний історик, науковець, біограф, археограф. 135 років від дня народження Наталії Дмитрівни Полонської-Василенко (1884–1973)». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/4648>